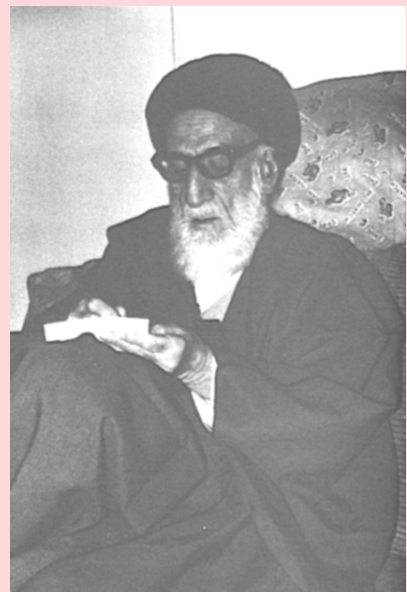

وقایع تاریخی قیام قم از قلم آیت الله پسندیده

۱۶

بسم الله الرحمن الرحيم

برای ضبط تاریخ بسیار خلاصه و مختصر از حالات آیت الله مرحوم حاج آقا نورالله نجفی اصفهانی طاب ثراه را به عرض می‌رسانم. معظم له برادر مرحوم آیت الله العظمی آقای حاج شیخ محمدتقی نجفی مشهور به آقانجفی بودند که آن مرحوم ارشد و اعرف مجتهدین اصفهانی بودند و در اصفهان در تاریخ ۱۳۰۷ قمری برابر ۱۲۶۷ شمسی ناصرالدین شاه قاجار قرارداد امتیاز تنباکو و توتون را با کمپانی رژی تالبوت و شرکا منعقد و فرمان به امضای شاه رسید. جریان امتیاز انحصاری به عرض اعلم مراجع وقت آیت الله اعظم مرحوم حاج میرزا حسن شیرازی طاب ثراه در سامرای عراق رسید. و معظم له جمادی‌الاولی ۱۳۰۹ قمری مطابق آذر ۱۲۷۰ شمسی حکم تحریم به این نحو صادر فرمودند: بسم الله الرحمن الرحيم اليوم استعمال تنباکو و

۳. پس از عزل محمدعلی شاه از سلطنت در تیرماه ۱۲۸۸ به سفارت روسیه پناهنده شد. و بعد به روسیه رفت و مجدداً به نفع سلطنت و تحت حمایت دولت روسیه در تاریخ ۲۱ رجب ۱۳۲۷ مطابق ۱۲۹۰ شمسی به نام خلیل تاجر بغدادی به ایران مراجعت و ارشادالدوله سردار سپاه محمدعلی میرزا توانست تهران را تسخیر نماید. کابینه تشکیل دهد و برای اصفهان اقبال‌الدوله را به حکومت منصوب کردند و معدل‌الملک پیشکار حکومت شد. در این اوقات مرحوم حاج آقا نورالله نجفی در اصفهان با جمعی از سیاسیون و مشروطه‌خواهان انجمن سری داشتند و اطلاعاتی صادر می‌کردند و مرکز تجمع آنها مساجد و مخصوصاً مسجد شاه بود. فشار اقبال‌الدوله زیاد شد تا اینکه ضرغام السلطنه بختیاری برحسب دستور سردار اسعد حاج علی خان با جمعی سوار بختیاری به اصفهان آمدند و با کمک علما و مردم و ایل بختیاری اقبال‌الدوله فرار کرد. و مرحوم حاج آقا نورالله نجفی با کمال درایت و فراست ایستادگی کرد و بالاخره محمدعلی شاه در نتیجه جنگ فرار کرد. و سالارالدوله هم که از غرب قیام کرده بود و تا همدان پیشروی کرد، او شکست خورد و قوای ملی ایران ایل بختیاری و سپهدار تنکابنی و ملیون زمام امور را به دست گرفتند و احمدشاه نیز به سلطنت برقرار شد.

نوبت به کودتای سوم حوت سیدضیاءالدین طباطبایی رسید که در تاریخ سوم حوت ۱۲۹۹ تحت حمایت انگلیس تهران را اشغال و سیدضیاءالدین عبا و عمامه را به کلاه دولتی مشکی تبدیل و با فرمان احمدشاه قاجار نخست وزیر و مأمور تشکیل کابینه شد. پس از ۹۰ روز

توتون باینحو کان در حکم محاربه با امام زمان صلوات الله و سلام علیه است. حرره الاحقر محمدحسن الحسینی. صدور این فتوی و قیام علمای ایران و رجال و قاطبه ملت و حتی اندرون خود ناصرالدین شاه موجب شد که دولت به زور متوسل شود. و در اصفهان مسعود میرزا ظل‌سلطان مشهور در مقابل مرحوم آقای نجفی و مرحوم حاج آقا نورالله نجفی اصفهانی به انواع فشارها متوسل و حتی از دولت تلگراف تهدید مرحوم آقا نجفی مخابره و با این اوضاع ایشان و مرحوم حاج آقا نورالله به مقاومت قاطعانه ادامه دادند. و با همکاری با علمای تهران و غیره قرارداد ملغی شد. تجار تنباکوی اصفهان دخانیات خود را به فقرا تقسیم کردند. و یکی از تجار ۱۲ هزار کیسه تنباکوی خود را با چند پیت نفت آتش زد و درس عبرتی به شاه و کمپانی و ممالک داده شد. این قدرت قلم مرجع دینی بود. به قول ناپلئون امپراطور فرانسه قلم از شمشیر برنده‌تر است. و به این فتوا تمام قدرت داخلی و خارجی نتوانست مقاومت کند. این یکی از قیامها بود. و قیام رهبر انقلاب حضرت آیت الله العظمی خمینی در تاریخ کنونی مافوق نهضتها بوده و به ادامه دادن آن اطمینان و امیدواری برقرار است.

۲. مقام عالی علمی و سیاسی حضرت آیت الله مرحوم حاج آقا نورالله نجفی اصفهانی به درجه‌ای رفیع بود که مراجع عظام تقلید ایشان را به طراز اول انتخاب نمودند. و پیش از تشکیل مجلس دوم ایران در تاریخ آبان ۱۲۸۹ شمسی ایشان در مجلس شورای ملی ایران شرکت نکردند. ولی مرحوم آیت الله مدرس شهید شرکت کرده و این تکلیف را به نحو احسن انجام دادند.

مطلع بودند. بنابراین مرحوم حاج آقا نورالله نجفی در تاریخ آبانماه ۱۳۰۶ شمسی به اتفاق مرحوم آقا کمال‌الدین شریعتمدار فرزند مرحوم آقانجفی عازم قم و قیام شدند. و به علمای بلاد اطلاع دادند و از شهرها جمعیتی از علما جمع شدند. و از خمین حجت‌الاسلام والمسلمین مرحوم حاج میرزا محمدمهدی طاب ثراه دایی بزرگ حقیر و اخوان به این جمع پیوست. علمای اصفهان زیاد بودند و مرحوم آیت‌الله سیدالعراقین و فشارکی و جمعی نیز به قم وارد شدند و در (اره‌ده) مرکز خمین که فعلاً شهابه است.

آقای میرزا محمدمعلی مجتهد در بین راه قم آمدند و داعی بدیدنشان رفتیم. جماعت قم زیاد اقدامات زیادتر بود و علما به استقبال وارد می‌شدند. و این امر موجب نگرانی رضاشاه که تازه به سلطنت رسیده بود و قصد داشت سرباز و نظام اجباری گرفتن به قدرت خود افزوده تجدید قرارداد و کشف حجاب و خلع لباس روحانیت و منع روضه و عزای محرم و انحصار تریاک و نیز کلاه پهلوی و به جای سلام برداشتن کلاه را شبه ممالک اروپایی سازد، گردید. و در فکر قطع مخالفت بود بنابراین تیمورتاش ظالم قهار بسیار فاسد و جم را به قم خدمت مرحوم حاج آقا نورالله نجفی فرستاد و قول و قرار مساعد و انجام تقاضا را داد. و نخست وزیر حاج مخبرالسلطنه هدایت را نیز به قم فرستاد و قول دادند که تقاضاهای ایشان را عملی نمایند. و

معظم له موافقت خود را با اعلام مخالفت موکول به تصویب مجلس شورای ملی نمودند. و چون قضیه حل نشد و مرحوم حاج آقا نورالله مثل اوایل سال ۱۳۰۳ که سردار سپه رییس‌الوزراء بود و به قم نزد مراجع عظام نجف رفت و توبه کرد و مراجع باور کردند گول نخورد و کنار نرفت، بنابراین در تاریخ شب ۴ دیماه ۱۳۰۶ ناگهان به دار آخرت رحلت کردند. و مشهور بود که در یک ظرف دوا ایشان را مسموم کردند ولی قضیه کاملاً روشن نشد. و خداوند قادر متعال سزای رضاشاه و محمدرضا شاه را به آنها داد. و باید این تاریخ برای ماها عبرت باشد. و پس از رحلت آن مرحوم حضرات آیت‌الله مرحوم حاج آقا جمال‌الدین نجفی اصفهانی از تهران به قم مشرف شده و با حالت اغما و بیهوشی نعش برادر بزرگ خود را تشییع کردند و جنازه به عتبات عالیات حمل گردید.

این برادر کوچک سالیان دراز در اصفهان و مسجد شیخ لطف‌الله با کمال لیاقت و درایت به امور مردم و امامت و تبلیغات دامن‌دار و مورد علاقه و توجه عمومی ادامه دادند. و بعداً در طهران در حدود باغ پنبه به خدمات اسلامی اشتغال و مقبول‌العامه و بسیار متین و متواضع بودند. علت آمدنشان به تهران را نمی‌دانم یا فراموش کردم. با ایشان در اصفهان چند سال و در تهران در دو سال ۱۳۰۲ و ۱۳۰۳ شمسی چند ماه ملاقات و مستفیض می‌شدیم. رحمة‌الله علینا و علیهم اجمعین والسلام.

کابینه سیدضیاء برای اختلافی که با رضاخان داشت، منحل گردید و به اصطلاح روز کابینه سیاه به هم ریخت و تبعید شد. تا ۱۹ آبان ۱۳۰۲ سردار سپه رییس‌الوزراء شد و کلید همه امور و انتخابات به دست او و شرکت نفت و در واقع سفارت انگلیس بود. و این طلای سیاه نفت اوضاع و سلطنت و دولت به هم ریخت. سه نفر مورد توجه برای کودتا بودند: امیرمفخم و نصرت الدوله و سیدضیاء. از شرحش می‌گذریم. بعد که سیدضیاء را کنار گذاشته و رضاخان سردار سپه برای جمهوری و پر از مشکلات و مخالفت‌ها برای سلطنت در نظر گرفته شد و مجلس پنجم مأموریت این امور را داشت، تمام انتخابات برخلاف قانون و با زور و دستور بود در تهران به طرز خاصی شد. و با اینکه مرحوم دکتر مصدق و مستوفی و میرزا سیداحمد بهبهانی و مرحوم مدرس به ترتیب و بعد از دیگران مشیرالدوله پیرنیا و مؤتمن‌الملک پیرنیا انتخاب شدند و سه جلسه از این دوره مؤتمن‌الملک پیرنیا رییس و مرحوم مدرس نایب رییس بودند؛ در دوره جلسات اخیر تفصیل زیادی است و بالاخره با ممانعت مرحوم مدرس و دکتر مصدق و دیگران برخلاف قانون و برخلاف میزان به نایب رییس سیدمحمد تدین انقراض قاجاریه و تشکیل مجلس مؤسسان تصویب و پس از این اقدامات و نصب سردار سپه در تاریخ ۱۴ اردیبهشت ۱۳۰۵ شمسی رضاخان سردار سپه تاجگذاری کرد که جلسات آن خواندنی است و مخالفت مردم و بالخصوص علمای عظام چشم گیر بود. و چون از مأموریت رضاخان و اموری که برخلاف اسلام و ایران باید انجام گیرد برجسته‌ترین علما و رجال

رضاخان و سرداران نظامی

